

Pracovní list 1 Migrace a transfery na sklonku války

	Grötschel	Klepal
Jaké události spojuje s koncem války?		
Které události jsou podle vás nepravdivé nebo nepřesné?		
Jak byste tyto vzpomínky hodnotili?		

Pokuste se vysvětlit následující pojmy

Národní hosté

Volyňáci

Pokuste se vytvořit na základě vzpomínek myšlenkovou mapu, která reflektuje následující pojmy a zachycuje souvislosti, které mezi nimi mohou být.

Pochody smrti

Obyvatelé pohraničí

Události před koncem války

Odsun Němců

Vzpomínky Čechů

Vzpomínky Němců

Migrující skupiny

Pracovní list 2A Vzpomínky na odsun

Text 1 Vzpomínky na odsun: tradiční české vyprávění

Skutečně pro nás existovalo to jedno: byl to nepřítel a nepřítel, s kterým není možná se nějakým způsobem dohodnout. A museli jsme bojovat na život a na smrt. A kromě některých takových těch jednotlivostí při tom nasazení třeba tam u toho Dunkerque nic takového zvláštního nebylo. Na mě potom zapůsobilo to, po konci války, když jsme se dostali z Francie k nám do Československa, jak vypadala ta německá města. To jsme si vůbec nedokázali představit, jak to tak asi... A kde ty lidi vůbec budou žít. Podívejte, já bych chtěl říct takhle něco: zpočátku nám nebyla úplně tak jasná otázka odsunu těch nacistů od nás. Ale pak jsme si zvykli na to, že není jiná cesta. Protože v tom celém pohraničí se nemohlo konat s každým jednotlivcem soudní jednání. Vždyť tam ani nebyla žádná státní moc, která by mohla něco takového dělat. A podívejte se, první noc, kterou jsme po návratu strávili tady v Československu, to bylo v tom... Tam werwolfové noc předtím vyvraždili celou českou okresní správní komisi. Stříbro, pardon, Stříbro se to jmenovalo, já jsem si nemohl vzpomenout. Ve Stříbru. A to jsme si řekli – to není a nemůže být na nikom vidět, jestli je takový, nebo onaký, musí prostě pryč.

A my jsme taky vycházeli z toho a taky přišlo to časem, že otázka je: A co bude v budoucnu? Budem tady mít asi 3 000 000 občanů, kteří vlastně nebudou, nevidí to Československo za svůj stát a zase se budou snažit tu republiku likvidovat? Tak to bylo jednoznačný hledisko a já mohu říct, že když dnes čtu různý takový ty diskuse a čtu různý články, tak to čert aby člověka vzal. Protože to většinou píšou lidé, kteří to vůbec ani neznali. Protože se narodili po válce nebo během války a vůbec nevědí, o co tam šlo. Že přitom zejména v těch prvních týdnech došlo k různým přehmatům, o tom není pochyby. Ale tady se jedná o podstatě té věci a myslím, že můžeme být rádi, že jsme, jaký jsme.

Zdroj: Paměť národa www.pametnaroda.cz

Analyzujeme, interpretujeme

1. Shrňte, jak tzv. odsun a jeho okolnosti Semmel hodnotí.
2. Jakými okolnostmi zdůvodňuje realizaci odsunu?
3. Kdo v jeho vzpomínkách reprezentuje německý národ?
4. Jak se v jeho vzpomínkách projevuje princip tzv. kolektivní viny a porušení presumpce nevinu německých občanů?

Pracovní list 2B Vzpomínky na odsun

Text 2 Nepolitické vzpomínky na odsun

Pamatuji si ten odsun Němců. Přestože jsem od Němců nezažila nic dobrého, tak mi to bylo strašně líto. Když jsem to viděla, ty staré lidi. . . To byli zemědělci z těch místních chalup, sedření dědkové a báby. Když jsem je viděla v té řadě s kufry, to mi připadalo jako Židé za války. To jsem dlouho nemohla přenést přes srdce, že jsem viděla odsun Židů a pak zase odsun Němců. Člověk to v sobě potom měl dlouho. Každý s sebou mohl mít jen padesát kilo. Ten odsun se mi zkrátka moc nelíbil.

Zdroj: Paměť národa www.pametnaroda.cz

Analyzujeme, interpretujeme

1. Shrňte, jak hodnotí paní Kulhánová odsun.
2. Kdo v jejích vzpomínkách reprezentuje německý národ?
3. Jaké argumenty pro/proti realizaci odsunu u ní můžeme nalézt?

Text 3 Vzpomínky na odsun: dobové okolnosti soucitu

Ten cit k těm, kteří byli vyvezeni, se prostě ztratil, protože my jsme měli svých starostí dost, o to, abychom našli své příbuzné, abychom mohli umístit ty, co přišli a neměli třeba vůbec nic. To byli všechno vojáci, ti Židé, kteří prošli světovou válkou, kteří odešli z republiky, vrátili se a nenašli žádné rodiny a nenašli nic. Tak jaképak slitování s těmi, kteří měli být dáni na odsun. To vůbec nepřipadalo v úvahu. To byla taková obousečná zbraň. Jestliže na to chtěl někdo ukazovat, tak dostal hned odpověď: „Co by se stalo s tebou, kdyby zvítězili?“ Takže se ten odsun tak nějak přešel, aniž by se uvažovalo nad tím, že to přinese nějaké příkoří těm druhým.

Zdroj: Paměť národa www.pametnaroda.cz

Analyzujeme, interpretujeme

1. Shrňte, jak tzv. odsun a jeho okolnosti Oldřich Halad s odstupem let hodnotí.
2. Lze z jeho vzpomínek usuzovat, jak byli Němci v poválečné době hodnoceni?
3. Bylo možné s nimi soucítit? Proč ano/ne?

Pracovní list 2C Vzpomínky na odsun

Text 4 Divoký odsun: německé svědectví

Devátého května vtrhla ruská armáda do Blumenau. Rabovali, znásilňovali ženy každého věku. Ve vsi zavládl mezi občany strach a hnus. Čtyři obyvatelé byli ruskými a českými vojáky zabiti. 26. června prvních 337 občanů od kojenců, mladých či starých bylo odtrženo od domů, statků a vlasti. Pouze s pár ručními zavazadly, popadnutými ve strachu a rozčilení, které si mohli vzít sebou, za brutálního bití české chátry, odešli na louku vedle vsi, kde za velkého deště museli překonat noc. Další den pochodovali pěšky 8 km do Poličky a to museli zvládnout opět za hustého deště. Tady byli nuceni pod hrozbou zastřelení odevzdat cennosti, zlato a vkladní knížky, pokud vůbec nějaké zachránili již při konfiskaci majetku doma. Také pěkné kusy oblečení jim byly odebrány. Nebylo jim dopřáno ani polévky, kterou si připravili v kýblu, a tu jim jejich mučitelé (ozbrojení čeští civilisté) vylili před očima.

Téměř během byli nuceni projít Poličkou k nádraží, cestou je česká chátka bila a nadávala jim. Na nádraží byli donuceni (asi 60 osob) nasednout do dobytčáku a bez jídla a vody a jakékoliv lékařské péče byli převáženi do ruské okupační zóny. Vydechnutí bylo slyšet od těch, kteří byli zbaveni všech lidských práv, když zmizeli čeští dozorcí. Ale také v ruské zóně se o tyto bezdomovce nikdo nestaral, ani Červený kříž, ani církve či zastupitelstvo. Bloudili několik dní krajem, přespávali v senících a kůlnách, žebřali o jídlo, dokud někde něco nenašli. Při tomto nelidském vysídlení zemřelo bezprostředně 18 obyvatel Blumenau na tyfus ve východní zóně. Celkem během války a vysídlení přišlo o život 67 obyvatel Blumenau. Dosud zadržovaní neodsunutí obyvatelé pracovali jako pacholci a děvečky na některém statku bez nároku na odměnu nebo byli nasazení na práce na českém území. Museli nosit na rukáve pásy s označením N = Němec a všechna práva jim byla odeprána. V Květné, jak se obec nyní jmenuje, žije nyní asi 200 Čechů a jedna jediná Němka, původní obyvatelka. 41 domů bylo po roce 1946 Čechy zbouráno a další zpustly.

Leopold Walla: Blumenau (rukopis), nedat., citováno dle Jaroslav Najbert.

Češi a Němci na Poličsku ve 20. století: regionální sonda do česko-německého soužití na území národnostně smíšeného okresu Polička. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011, s. 134–135.

Pracovní list 2D Vzpomínky na odsun

Text 5 Divoký odsun: české svědectví

Z oken našeho domku v Husově ulici č. 24 jsem rozhořčeně pozoroval část tzv. divokého odsunu. Rabovací gardisté s holemi v rukou hnali bezbranné Němce z okolních vesnic (kteří celý život jen pilně obdělávali svá políčka a ničím se neprovinili) a bez ohledu na věk a zdraví je nutili utíkat. Jeden stařec umdléval, nemohl již. Gardista k němu přiskočil a udeřil tak prudce, až vystříkla krev. Mně bylo čtrnáct let, nemohl jsem to už snést, vyběhl jsem z domku a zavolal na toho gardistu: „Co to děláte, pane? To jste Čech?“ (Měl jsem v sobě ještě ilusi o humánnosti Čechů.) Ten ozbrojenec tedy napřáhl hůl na mne a zařval: „Ty se jich ještě budeš zastávat? Tak jsi stejná svině jako oni. Marš s nimi do transportu!“ V posledním okamžiku mne zachránila moje maminka.

Otakar A. Kukla (rukopis), Polička 2008, citováno dle Jaroslav Najbert.

Češi a Němci na Poličsku ve 20. století: regionální sonda do česko-německého soužití na území národnostně smíšeného okresu Polička. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011, s. 134–135.

Analyzujeme, interpretujeme

1. Pokuste se na základě ukávek charakterizovat tzv. divoký odsun Němců z Československa.
2. V jakých rolích se Češi tzv. divokého odsunu účastnili?
3. Zkuste se vžít do situace vyháněných německých obyvatel. Jak jim tato událost změnila životy?
4. Zkuste vypátrat, jaký je dnešní postoj české veřejnosti nebo vlády k odsunu a jeho jednotlivým fázím.

Pracovní list 3 Pamětní kniha

1945

Zajatci

Tisíciletá Hitlerova říše byla poražena. Ještě ve chvílích bojů v Praze Češi, kteří zde zůstali, tvoří místní národní výbor a vzápětí pak přicházejí, vracejí se první Češi. Bezpečnost po nějakou dobu zajišťovala posádka Rudé armády, ubytovaná v bývalé německé škole. Tato kronika, která byla za okupace pečlivě uschována, je nyní navrácena ke svému účelu.

Jako náhradní síly za narukované muže byli do vesnice za okupace posíláni zavlčení Ukrajinci, Poláci. . .

Bylo jich tu mnoho, někteří trvaleji, někteří přechodně. Jeden z nich, zaměstnaný u A. Uhrové, se s touto selkou sblížil po smrti jejího muže a zůstal už zde.

Národní hosté

Koncem války i naše obec měla hosty. Němci vyklizovali na východě území před příchodem Rudé armády. Museli jsme je umístit ve školní budově. Školní nábytek se „uskladnil“ na půdě, zčásti na dvoře. Pomůcky a archiv školy se naházely do jedné z místností školy. I archiv sloužil jako palivo. Bylo těžko pak všechn tento materiál třídit. Místnosti školy byly pobytém „hostů“ z východních oblastí Německa hodně poškozeny, nábytek, zvláště lavice, namnoze štípan na palivo, pomůcky rozbity.

Místní správní komise 1945

V době od května 1945 až do konce roku nastalo osídlování obcí zdejšího obvodu uvědomělými Čechy, kteří přejímali po Němcích jejich majetky do národních správ. Narychlo se opravilo několik školních místností, ve kterých začala fungovat místní správní komise.

Konfiskovaný majetek

Movitý majetek, konfiskovaný Němcům, byl u nás snesen do prázdné učebny školy a odtud přidělován osídlencům.

Nábytek, pokud byl konfiskován, většinou přejímali osídlenci přímo v bytech nebo z bytů se převážel uchazečům.

O přidělech nebyla vedena žádná evidence. Protestoval jsem proti tomu a žádal jsem místní organizace KSČ, aby zjednala nápravu. Byl jsem pověřen já a s. Josef Horký, abychom uvedli agendu do pořádku. Ačkoliv jsme byli odkázáni většinou jen na místopřísežná prohlášení o převzetí konfiskátů, přece jen jsme evidenci pořídili celkem dobře. Pochopitelně, mnoho lidem se pořádek v evidenci nelíbil, získal jsem tím dost nepřátel v obci. Při rozdělování konfiskátů byly rozděleny i hudební nástroje, které původně byly škole dány do úschovy, a to bez vědomí školy. Při provedených odsunech bylo zabaveno různé šatstvo, prádlo, zlato a stříbrné předměty, jichž hodnota činila 2.850.000 Kčs. Věci byly zabaveny a odevzdány ONV v Žatci, na potvrzení.